

aparador

Josep Pla, entre la il·lusió i l'escepticisme

XEVI PLANAS

La història de la literatura és plena de casos d'escriptors dels quals no ha estat possible valorar prou bé el conjunt de la seva obra fins que molts anys més tard de la seva mort se n'han publicat els textos inèdits que van deixar. És el cas, per exemple, de Fernando Pessoa, que en vida només va publicar un llibre i que fins mig segle després de la seva mort no va ser considerat un dels grans clàssics universals.

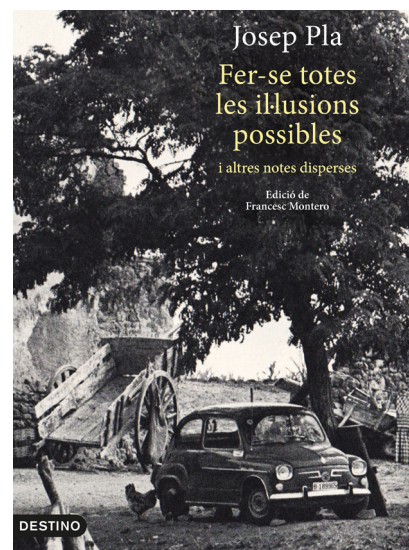
Josep Pla és un cas atípic, perquè en vida va publicar entorn de 30.000 pàgines i en el moment de la seva mort podia semblar que el judici sobre el seu llegat no canviaria amb el temps. Però així com el bagul on Pessoa desava els seus originals és un tresor del qual han anat sortint textos que ofereixen una visió de l'autor prou diferent de la que se'n tenia quan va morir, la visió que ara tenim de Pla és matisadament diferent de la que en teníem quan va morir i ja s'havien publicat entorn de 30.000 pàgines seves.

L'esperada biografia que prepara Xavier Pla, el màxim especialista en Pla, ens aportarà llum nova per interpretar millor l'autor i la seva obra. De moment, a l'impacte que va comportar la publicació, el 2003, de l'epistolari de l'autor amb Josep M. Cruzet, *Amb les*

pedres disperses, cal afegir el que ara provoca l'edició recent de *Fer-se totes les il·lusions possibles i altres notes disperses*. Aquests dos llibres mostren un Pla sorprenent des del punt de vista ideològic, com *La vida lenta*, el volum editat el 2014 amb anotacions seves de diari sense ambició literària, entre les quals hi ha aquesta contundent confessió: «El fàstic físic que em fa Franco em deprimeix».

Fer-se totes les il·lusions possibles i altres notes disperses, el primer text literari de Pla que es publica després de la seva mort, aplega fragments d'interès desigual. L'autor els va redactar com a continuació de *Notes disperses*, conscient que no els podria donar a impremta mentre hi hagués la dictadura, perquè posen al descobert d'una manera desinhibida i crítica les seves conviccions radicalment antifranquistes i catalanistes.

Les primeres pàgines, que ajuden a entendre el litigi històric entre Catalunya i Espanya, són les més suggeridores i lúcides del llibre. Traçant un breu i atrevit assaig sobre la psicologia dels habitants del país, Pla afirma que trobar un català normal és difícil i raona com la humiliació amb què Espanya ha sotmès sempre Catalunya provoca una reacció molt negativa en l'inconscient col·lectiu: «El català d'avui té por d'ésser ell mateix. Aquesta por és com

PLA, Josep
Fer-se totes les il·lusions possibles i altres notes disperses

Edició de Francesc Montero
Edicions Destino. 280 p.

un tumor que porta dins. El català amaga els seus sentiments vertaders, dissimula la seva manera d'ésser, escamoteja la seva autenticitat, tracta de presentar-se diferent de tal com és».

Qui sap si, entre la il·lusió i l'escepticisme, Pla ens recomanaria en el moment present aquesta frase del llibre que n'ha inspirat el títol al responsable de l'edició, Francesc Montero, estudiós de la Càtedra Josep Pla de la Universitat de Girona: «L'ideal consisteix en fer-se totes les il·lusions possibles i no creure en cap».

Literatura de la calma

JOSEP PASTELLS

Deu passejades, catorze rutines, nou menges, vuit parles, onze evocacions i set lectures. La composició i distribució dels cinquanta-nou articles que formen el darrer llibre de Miquel Martín i Serra (Begur, 1969) ja suggereixen que és una obra feta a poc a poc, un recull bastit amb materials quotidians i casolans, amb pràctiques i records que deixen un regust d'autenticitat. El títol del llibre, *Proses reposades*, corrobora aquesta sensació, que es torna més intensa en llegir el primer article i constatar que la tramuntana fa ondular les espigues

d'un camp de blat, convertit de sobte en una minúscula mar, amb ones que enlluernen i moren arran de camí. L'atenció als detalls, la capacitat d'observar que es detecta en aquest primer text, no serviria de gaire res si no anés acompanyada de la destresa de narrar, de l'habilitat d'eleger els mots adequats per descriure el món. Però Martín, com Ruyra i com Gaziel, com el seu estimat Vinyoli, treballa les paraules amb vigor i elegància, amb la tenacitat de qui s'esforça a conrear un estil.

«Vaig tenir la certesa —o més aviat la intuïció— que s'havia complert un cicle

vital, com si el temps hagués fet una volta sencera i comencés una nova etapa que m'atorgava una perspectiva diferent de les coses, més matisada, més fonda, més efímera». Aquest fragment, en què l'autor relata la trobada amb una dona que havia sigut un mite sexual de la seva adolescència, revela una de les claus d'una prosa que està «molt per sobre de la memorialística rasa del tertulià amb segona residència que ara mateix circula per les llibreries», afirma Toni Sala al pròleg de l'obra. Lluny de les presses i de les estridències, Martín afronta les activitats diàries (passejar,

Hostals, fondes i hotels de Girona

JAUME FÀBREGA

L'Editorial Gavarres, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Girona, acaba de publicar (dins la col·lecció «La Gent de Girona») un llibre ben remarcable, *Hostals, fondes i hotels: Dels hostals medievals a l'hotel del Centro, passant per la fonda Casa Marieta i fins als establiments actuals*. Aquesta editorial de Cassà de la Selva destaca per les seves interessants monografies sobre temes de cultura popular, història, etc. Certament, tant des del pla turístic com des del gastronòmic, el coneixement del nostre passat recent en el món de l'hostaleria, en un espai tan turístic com el de la capital de la Costa Brava, és d'una gran importància.

La publicació compta amb un pròleg de Marta Madrenas i Mir, alcaldessa de Girona, una presentació de Salvador Garcia-Arbós, periodista, i una introducció de Lluís Serrano, doctor en història per la Universitat de Girona i autor del llibre.

Heus aquí els diversos capítols, desglossats: el primer, «El concepte d'hostal, fonda o hotel», parla de l'origen filològic dels termes *hostal* i *fonda*. Potser hauria estat convenient que també digués alguna cosa de l'origen de la paraula i el concepte *hotel* (el terme actualment més universal per als establi-

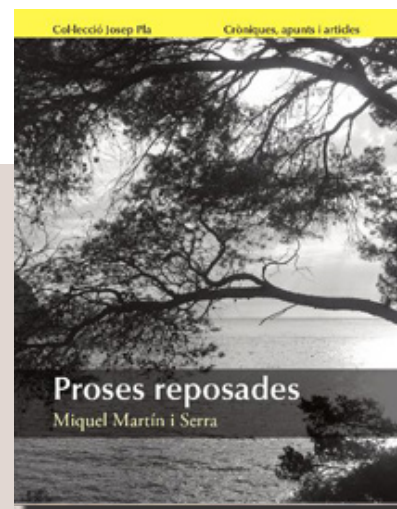
ments d'hostalatge), relacionat amb la Revolució Francesa (si a algú l'interessa pot consultar els meus llibres *Manual de gastronomia* o *La cuina modernista*, en què parlo d'aquests temes). A continuació, hi ha diversos apartats en seqüència cronològica: «La Girona medieval, del camí ral al centre de la ciutat», en què, per descomptat, hi ha una citació de Francesc Eiximenis, l'autor de *Com usar bé de beure e menjar*. «Hostals a la Girona dels segles XVI-XVIII» conté una referència a la llegenda del cul de la leona. El capítol «La Fontana de Oro» està dedicat a la fonda més important dels segles XVIII i XIX, en la qual es va hostatjar Rafael d'Amat, el baró de Maldà, l'autor de l'impagable *Calaix de sastre*. Tot seguit ve «La ciutat entre 1800 i 1930; fondes i creixement urbanístic». «Una ciutat de fires i mercats que dona vida a les fondes» relaciona aquests dos aspectes tan importants. A continuació es glossen «Les fondes i hotels que van destacar com a referents»: es parla dels antics Fonda i Hotel Italianos, la fonda i Hotel del Centro i la fonda i hotel El Comercio, establiments senyers del seu temps. Segueixen els capítols «Hotel Peninsular, antiga Fonda de Sant Antonio», «Els establiments hotelers dels anys trenta a la postguerra», «L'arribada del turisme i la construcció de nous ho-

SERRANO, Lluís
Hostals, fondes i hotels
Editorial Gavarres
Cassà de la Selva, 2017. 180 p.

tels», «La gran transformació de la ciutat». Finalment, Josep Pastells és l'autor dels capítols «Girona, ciutat turística», «Noves maneres d'allotjament a la ciutat» i «Dormir i menjar a les envistes de Girona». El llibre es clou amb diversos «Testimonis», a cura dels autors ja esmentats i d'hotelers de la ciutat, i amb la bibliografia.

Cal dir que tots els capítols estan il·lustrats i contenen apartats dedicats a nombrosos testimonis històrics, hotelers, associatius, socials i literaris, que en fan molt més amena la lectura.

perseverança i l'afany són bons aliats de la prosa atenta i treballada, de la festa del llenguatge.

MARTÍN I SERRA, Miquel
Proses reposades
Diputació de Girona
Girona, 2017. 174 p.

córrer, menjar, parlar, recordar i llegir, per exemple) amb la consciència de qui se sap escriptor i, per tant, veu la vida, tot el que l'envolta, com un filó inesgotable de material literari. El microcosmos de Fornells, la cocció dels *brunyols*, el sol que entra com una riuada pels finestrals, la riquesa lèxica de Caterina Albert, la diferència entre el caos i el cosmos... Els temes són molt variats, però sempre tenen en comú el desig d'aprofundir-hi, de delectar-s'hi i traslladar-los al paper amb la màxima precisió possible sense renunciar a unes quantes dosis de poesia. L'amal-

gama de relat i reflexió, de sensualitat i concisió, converteix els articles de Martín, publicats anteriorment al *Diari de Girona*, en peces compactes dissenyades per perdurar. Empeltat d'un munt de narradors, poetes, dramaturgs i filòsofs, avesat a llegir abstrèct i a rellegir sovint, l'autor de *Proses reposades* és un digne hereu d'una tradició literària i d'un model de llengua que s'ha enriquit i eixamplat amb cura i amb calma, amb temps i serenor. Endinsar-se en els seus textos no és cap error si el que es desitja és xalar amb les paraules, trobar una veu pròpia que certifiqui que la